

Normalne - periodične promjene strukture dojke

Pišu: mr.sc. Ivo Trogrlić i Dragan Trogrlić

Firma „ Dren „ Žepče

tel/fax: 00387-(0)32-881-774, 00387-61-461-517

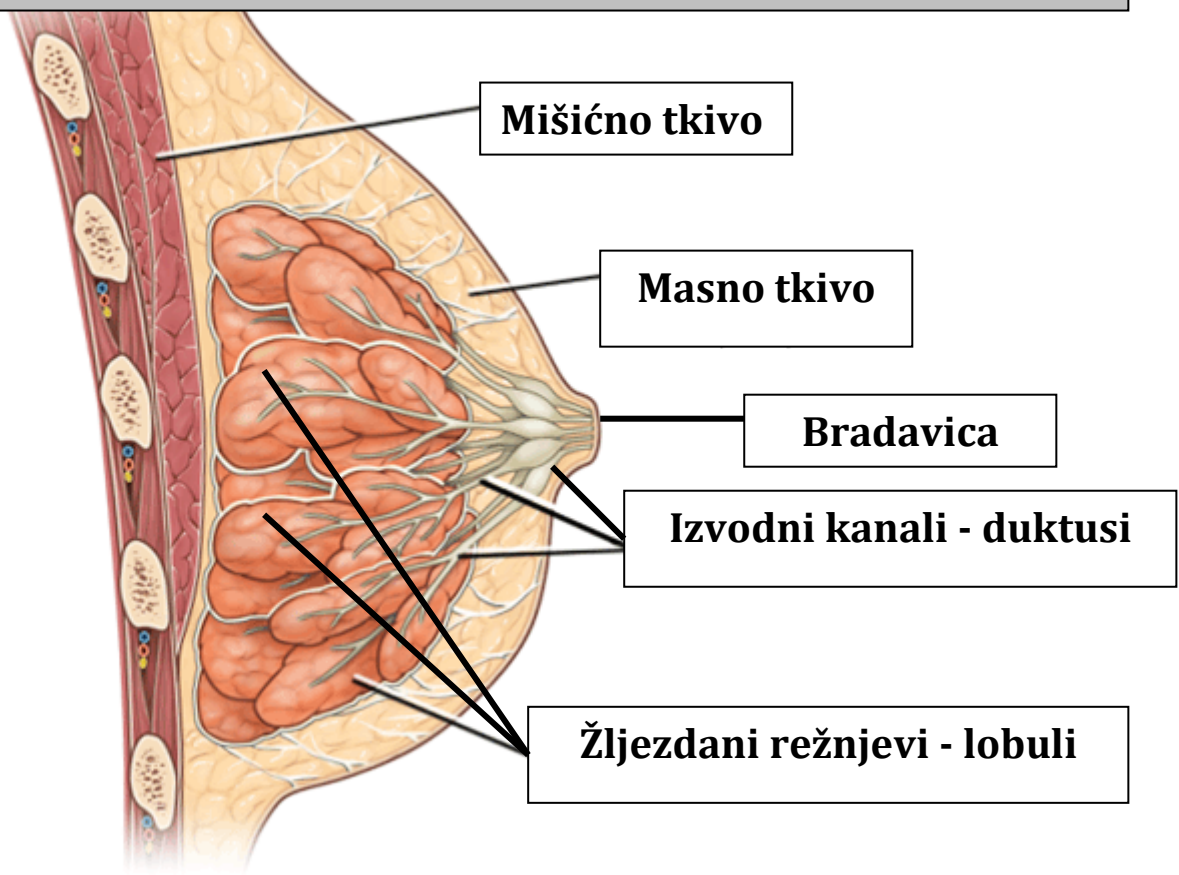
Od raka dojke žene rijetko oboljevaju prije tridesete godine života i od ukupno dijagnosticiranih zloćudnih tumora dojke, svega oko 0,3% njih se dijagnosticira prije navršene tridesete godine. Ipak ženama se preporučuje da samopregledom dojke počnu od svoje dvadesete godine i ove preporuke nisu toliko usmjerne na rano otkrivanje raka dojke, koliko zbog potrebe da se žene što bolje upozna sa svojim dojka i naviknu se na njenu strukturu, da bi eventualne nove promjene koje se razviju u dojka mogla lakše prepoznati. Zbog toga ćemo ovom se u tekstu baviti anatomijom dojke i ukazati na normalne promjene koje se u dojci dešavaju tokom života.

Anatomija dojke

Dojka je organ koji se neprestano mijenja. Ove promjene dešavaju se usljed toga što je tkivo dojke pod stalnom hormonskom kontrolom i zbog toga se struktura dojke mijenja, ovisno o trenutnom hormonskom statusu. Dojka se razvija iz kože i za razliku od ostalih organa nema ovojnicu koja je oštro odvaja od ostalog tkiva. Maksimalnu veličinu dostiže između 16 i 20. godine života. Tijelo dojke sastoji (**slika 1**) se od 15 do 20 žljezdanih režnjeva (lobula), a između žljezdanih režnjeva nalazi se vezivno i masno tkivo koje odvaja pojedine režnjeve. Žljezdani režnjevi, odnosno mliječne žlezde pod uticajem hormona prolaktina proizvodi mlijeko. Ovi režnjevi se dijele na režnjiće koji su međusobno razdvojeni vezivnim tkivom koje je zrnaste strukture i zbog toga se ovi dijelovi dojke mogu napipati kao zrnaste tvorbe koje su više ili manje izražene. Svaki žljezdani režanj izljevaju se u svoj izvodni kanal (duktus) i ovim kanalima se mlijeko transportuje od mliječnih žljezda do bradavice. Prije završetka u bradavici svaki izvodni kanal ima proširenje, koje služi kao rezervoar u kojem se za vrijeme dojenja nakuplja mlijeko, a nakon ovog proširenja kanal se ponovo sužava i otvara na bradavici.

Svi dijelovi dojke nisu podjednako izloženi riziku nastanka raka. Najčešći rak dojke je onaj koji se razvija iz izvodnih kanala (duktalni karcinom) i na njega otpada oko 70% svih zloćudnih tumora dojke. Drugi po učestalosti je rak žljezdanog tkiva (lobularni karcinoma) koji se javlja u oko 15 - 20% slučajeva, dok su svi ostali zloćudni tumori koji se javljaju izvan žljezdanog i duktalnog tkiva dojke procentualno zastupljeni sa oko 10 - 15%. Zbog toga ćemo u sljedećim nastavcima posebnu pažnju posvetiti opisu duktalnog i lobularnog karcinoma, a u ovom kratkom opisu anatomije dojke htjeli smo, između ostalog, upoznati čitaoca sa mjestima u dojci gdje se ovi zloćudni tumori najčešće pojavljuju, a poznavanje anatomije dojke omogućit će čitaocima da lakše razumiju prirodu dobroćudnih bolesti dojke o kojima također govorimo u tekstovima na ovoj web stranici.

Slika 1 Struktura normalne dojke

Normalne periodične promjene dojke

Promjene dojke javljaju se starenjem, u toku trudnoće i periodično u toku menstrualnog ciklusa. Tako se u dojci sa starenjem povećava količina masnog tkiva dok žljezdano tkivo propada i gubi svoju funkciju. Do ovih promjena dolazi zbog smanjenog lučenja estrogena iz jajnika. Potpuni razvoj dojke postiže tek u trudnoći kad većina nediferenciranih (nezrelih) ćelija žljezdanog tkiva dojke, usljed djelovanja hormona, sazrijeva. Sve ovo utiče na veličinu dojke, a zrnaste tvorbe u žljezdanom tkivu postaje izraženije, što je normalno i ne bi trebalo uznemiravati trudnicu.

Najvažnije je ženama ukazati na promjene u dojkama koje se dešavaju periodično, u toku jednog menstrualnog ciklusa, jer najčešće ove promjene mogu kod žena, zbog pogrešnog tumačenja, izazvati zabrinutost. Ne postoji tačna definicija normalne dojke, tako da je vrlo teško procijeniti da li je neka izraslina, ili više njih, normalni dio dojke koji je jednostavno, zbog jače stimulacije od strane hormona, izraženiji, ili se radi o početku patološkog procesa, odnosno bolesti. Dodatan problem je i to što raspored vezivnog i masnog tkiva u dojci nije ravnomjerno raspoređen što ponekad uzrokuje kvržice koja se u toku menstrualnog ciklusa mogu povećati. Žene koje redovito rade samopregled dojki vremenom nauče da su ove kvržice normalni dio njihovih dojki i one se u toku samopregleda vremenom, kako upoznaju svoju dojku naviknu na njih. Žene koje ne radi redovito samopregled dojke ova zadebljanja mogu uplašiti.

Razina hormona u toku jednog menstrualnog ciklusa se mijenja, ovisno o fazi ciklusa, što se direktno odražava na građu dojke. U folikularnoj fazi razina estrogena se povećava što uzrokuje sazrijevanje žljezdanog tkiva i njen rast. U luteinskoj fazi dominira hormon progesteron što uzrokuje dodatno povećanje dojki, u njima se nakuplja voda i dolazi do povećanja venskog pritiska što uzrokuje da dojke postaju tvrde i bolne. Pred sam kraj ciklusa, u luteinskoj fazi, razina progesterona naglo pada što uzrokuje smanjnje napetosti u dojkama. Ove promjene različito su izražene kod žena i dok kod jednih promjene na dojkama u toku ciklusa prolaze relativno nezapaženo, kod drugih izazivaju značajnije tegobe, posebno na kraju luteinske faze. Bitno je da se žena na ove promjene navikne i da prihvati da su ove tegobe sastavni dio njenog ciklusa i da bol i napetost koji se pojavljuju u dojkama nisu znak bolesti.